

เรื่อง การรับของขวัญและทรัพย์สินในการปฏิบัติงาน อย่างไร ?

1. กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

- พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 103
- ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด โดยธรรมจรรยาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. 2543
- ระเบียบสำนักงานรัฐมนตรีว่าด้วยการ ให้หรือรับของขวัญของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. 2544

2. คำนิยาม

“การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยา” หมายความว่า การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากญาติ หรือจากบุคคลที่ให้อำนาจในโอกาสต่าง ๆ โดยปกติตามขนบธรรมเนียม ประเพณี หรือวัฒนธรรม หรือให้กันตามมารยาทที่ปฏิบัติกันในสังคม

“ญาติ” หมายความว่า ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน พี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมบิดาหรือมารดาเดียวกัน ลูก ป้า น้า อา คู่สมรส ผู้บุพการีหรือผู้สืบสันดานของคู่สมรส บุตรบุญธรรมหรือผู้รับบุตรบุญธรรม

“ประโยชน์อื่นใด” หมายความว่า สิ่งที่มีมูลค่าได้แก่ การลดราคา การรับความบันเทิง การรับบริการ การรับการฝึกอบรม หรือสิ่งอื่นใดในลักษณะเดียวกัน

“ของขวัญ” หมายความว่า เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดที่ให้แก่กันเพื่ออวยชัยไมตรี และให้หมายความรวมถึงเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดที่เป็นรางวัล ให้โดยเสน่หาหรือเพื่อการสงเคราะห์หรือให้เป็นสินน้ำใจ การให้สิทธิพิเศษซึ่งมิใช่เป็นสิทธิที่จัดไว้สำหรับบุคคลทั่วไปในการได้รับการลดราคาทรัพย์สินหรือการให้สิทธิพิเศษในการได้รับบริการหรือความบันเทิงตลอดจนการออกค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปหรือท่องเที่ยว ค่าที่พัก ค่าอาหาร หรือสิ่งอื่นใดในลักษณะเดียวกันและไม่ว่าจะเป็นบัตรตัว หรือหลักฐานอื่นใด การชำระเงินให้ล่วงหน้าหรือการคืนเงินให้ในภายหลัง

“ปกติประเพณีนิยม” หมายความว่า เทศกาลหรือวันสำคัญซึ่งอาจมีการให้ของขวัญกัน และให้หมายความรวมถึงโอกาสในการแสดงความยินดี การแสดงความขอบคุณ การต้อนรับ การแสดงความเสียใจ หรือการให้ความช่วยเหลือตามมารยาทที่ถือปฏิบัติกันในสังคมด้วย

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า ส่วนราชการหรือหน่วยงานที่อยู่ในกำกับดูแลของรัฐ
ทุกระดับทั้งในส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น และรัฐวิสาหกิจ

“เจ้าหน้าที่ของรัฐ” หมายความว่า ข้าราชการ พนักงานและลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ

“ผู้บังคับบัญชา” ให้หมายความรวมถึง ผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าหน่วยงานที่แบ่งเป็นการ
ภายในของหน่วยงานของรัฐ และผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งในระดับที่สูงกว่า และได้รับมอบหมายให้มีอำนาจบังคับ
บัญชาหรือกำกับดูแลด้วย

“บุคคลในครอบครัว” หมายความว่า คู่สมรส บุตร บิดา มารดา พี่น้องร่วมบิดามารดา
หรือร่วมบิดาหรือมารดาเดียวกัน

3. หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด โดยธรรมจรรยาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. เรื่องหลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด โดย
ธรรมจรรยาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. 2543 กำหนดไว้โดยหลักแล้ว เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดจะรับทรัพย์สิน
หรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคลมิได้ เว้นแต่

3.1 จากทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่ได้ตามกฎหมาย หรือกฎ ข้อบังคับ ที่ออกโดย
อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เช่น ค่าตอบแทนจากการนำจับ จากส่วนแบ่งการจำหน่าย
தாகินแบ่ง 2 ตัว 3 ตัว เป็นต้น

3.2 การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยา

เจ้าหน้าที่ของรัฐจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาได้ ดังนี้

(1) รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากญาติซึ่งให้โดยเสน่หาตามจำนวนที่เหมาะสม
ตามฐานะรูป กรณีนี้ ผู้ให้จะต้องเป็นญาติ และให้โดยไม่มีคำตอบแทน กับทั้งตามจำนวนที่เหมาะสมกับ
ฐานะ

(2) รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคลอื่น ซึ่งมีโชัญชาติมีราคาหรือมูลค่าในการ
รับจากแต่ละบุคคล แต่ละโอกาสไม่เกินสามพันบาท กรณีนี้ ผู้ให้เป็นบุคคลอื่นมิใช่ญาติ และราคาหรือมูลค่า
ในการรับจากแต่ละบุคคล แต่ละโอกาสไม่เกินสามพันบาท

(3) รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่การให้นั้น เป็นการให้ในลักษณะให้กับบุคคล
ทั่วไป เช่น บัณฑิตรับลดการรับประทานอาหารจากห้องอาหาร 10 เปอร์เซนต์ กรณีนี้มีลักษณะให้กับ
บุคคลทั่วไปมิได้มีลักษณะให้สิทธิพิเศษ

4. การให้หรือรับของขวัญ ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการให้หรือรับของขวัญของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. 2544 กำหนดไว้ดังนี้

4.1 การให้ของขวัญ ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

แยกพิจารณาได้เป็น 2 กรณี ดังนี้

(1) กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการคนเสีย

โดยหลักแล้ว เจ้าหน้าที่ของรัฐจะให้ของขวัญแก่ผู้บังคับบัญชาหรือบุคคลในครอบครัวของผู้บังคับบัญชามีได้ เว้นแต่เป็นการให้ของขวัญตามปกติประเพณีนิยม และเจ้าหน้าที่ของรัฐจะให้ของขวัญที่มีราคาหรือมูลค่าเกินสามพันบาทมิได้

(2) กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐขอให้ผู้อื่นร่วมมือด้วย

เจ้าหน้าที่ของรัฐจะทำการเรียกรับเงินหรือทรัพย์สินอื่นใดหรือใช้เงินสวัสดิการใด ๆ เพื่อมอบให้หรือจัดหาของขวัญให้ผู้บังคับบัญชาหรือบุคคลในครอบครัวของผู้บังคับบัญชาไม่ว่ากรณีใด ๆ มิได้

กรณีนี้ไม่ว่าจะเป็นการให้ของขวัญตามปกติประเพณีนิยม และของขวัญมีราคาและมูลค่าไม่เกินสามพันบาทก็ตามก็ต้องห้ามทั้งสิ้น ทั้งนี้ เพราะขัดกับเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้ที่มีให้มีการเปิดเผยงานราชการโดยไม่จำเป็น และเป็นการสร้างทัศนคติที่ไม่ถูกต้องอีกทั้งเป็นการสร้างความเดือดร้อนให้แก่เพื่อนร่วมงาน และเป็นการรบกวนเจ้าหน้าที่ชั้นผู้น้อย

4.2 การรับของขวัญของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

แยกพิจารณาได้เป็น 2 กรณี ดังนี้

(1) ผู้บังคับบัญชารับของขวัญจากผู้ใต้บังคับบัญชา

แม้ผู้บังคับบัญชาจะมีได้เป็นผู้รับของขวัญจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งเป็นผู้อยู่ในบังคับบัญชาโดยตรงก็ตาม แต่ถ้าข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้บังคับบัญชายินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจให้บุคคลในครอบครัวของตนรับของขวัญจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งเป็นผู้อยู่ในบังคับบัญชาก็ต้องห้ามตามระเบียบนี้แล้ว เว้นแต่เป็นการรับของขวัญตามปกติประเพณีนิยม และมีราคาหรือมูลค่าไม่เกินสามพันบาท

(2) เจ้าหน้าที่ของรัฐรับของขวัญ จากผู้ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

โดยหลักแล้ว เจ้าหน้าที่ของรัฐจะยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจให้บุคคลในครอบครัวของตนรับของขวัญจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐมิได้ แต่มีข้อยกเว้นให้ทำได้เฉพาะกรณี

การรับของขวัญที่ให้ตามปกติประเพณีนิยมและของขวัญที่มีราคาไม่เกินตามพันบาท และระเบียบนี้ยังได้กำหนดลักษณะของผู้ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐไว้ด้วย ดังนี้

1. ผู้ซึ่งมีสาขให้หน่วยงานของรัฐ ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด เช่น การขอใบรับรอง การขอให้ออกคำสั่งทางปกครอง หรือการร้องเรียน เป็นต้น
2. ผู้ซึ่งประกอบธุรกิจหรือมีส่วนได้เสียในธุรกิจที่ ทำกับหน่วยงานของรัฐ เช่น การจัดซื้อ จัดจ้าง หรือการได้รับสัมปทาน เป็นต้น
3. ผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งกิจกรรมใด ๆ ที่มีหน่วยงานของรัฐเป็นผู้ควบคุมหรือกำกับดูแล เช่น การประกอบกิจการโรงงาน หรือธุรกิจหลักทรัพย์ เป็นต้น
4. ผู้ซึ่งอาจได้รับประโยชน์หรือผลกระทบจากการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

(3) ข้อควรปฏิบัติภายหลังเจ้าหน้าที่ของรัฐทราบว่าการรับของขวัญฝ่าฝืน

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการ ให้หรือรับของขวัญของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. 2544

ข้อ 9

"ในกรณีที่บุคคลในครอบครัวของเจ้าหน้าที่ของรัฐรับของขวัญแล้ว เจ้าหน้าที่ของรัฐ ทราบในภายหลังว่าเป็นการรับของขวัญโดยฝ่าฝืนระเบียบนี้ ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกำหนดไว้สำหรับการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด โดยธรรมชาติของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีราคาหรือมูลค่าเกินกว่าที่กำหนดไว้ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต"

5. การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ หรือราคา หรือมีมูลค่ามากกว่าที่กำหนดไว้

ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใด โดยธรรมชาติของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. 2543 ข้อ 7

"การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่ไม่เป็น ไปตามหลักเกณฑ์ หรือมีราคาหรือมีมูลค่ามากกว่าที่กำหนดไว้ในข้อ 5 ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับมาแล้ว โดยมีความจำเป็นอย่างถึงที่ต้องรับไว้เพื่อรักษาไมตรี มิตรภาพ หรือความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นต้องแจ้งรายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์นั้นต่อผู้บังคับบัญชา ซึ่งเป็นหัวหน้าส่วนราชการผู้บริหารสูงสุดของรัฐวิสาหกิจ

หรือผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงาน สถาบันหรือองค์กรที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นสังกัด โดยทันทีที่สามารถกระทำได้ เพื่อให้วินิจฉัยว่ามีเหตุผลความจำเป็น ความเหมาะสม และสมควรที่จะให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดเป็นสิทธิของตนหรือไม่

ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาหรือผู้บริหารสูงสุดของรัฐวิสาหกิจ หน่วยงาน หรือสถาบันหรือองค์กรที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นสังกัด มีคำสั่งว่าไม่สมควรรับทรัพย์สินหรือประโยชน์ดังกล่าว ก็ให้คืนทรัพย์สินหรือประโยชน์นั้นแก่ผู้ให้โดยทันที ในกรณีที่ไม่สามารถคืนให้ได้ ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นส่งมอบทรัพย์สินหรือประโยชน์ดังกล่าวให้เป็นสิทธิของหน่วยงานที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นสังกัดโดยเร็ว

เมื่อได้ดำเนินการตามความในวรรคสองแล้ว "ให้ถือว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นไม่เคยได้รับทรัพย์สินหรือประโยชน์ดังกล่าวเลย"

จากข้อกำหนดในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการให้หรือรับของขวัญของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. 2544 ข้อ 9 จะเห็นได้ว่าในกรณีที่บุคคลในครอบครัวของเจ้าหน้าที่ของรัฐรับของขวัญแล้ว เจ้าหน้าที่ของรัฐทราบในภายหลังว่าเป็นการรับของขวัญโดยฝ่าฝืนระเบียบนี้ เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องดำเนินการตามประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. 2543 ข้อ 7 โดยทันทีที่สามารถกระทำได้

6. สรุปบทบังคับ

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการให้หรือรับของขวัญของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. 2544 ข้อ 10

"ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดจงใจปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ของขวัญหรือรับของขวัญโดยฝ่าฝืนระเบียบนี้ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นข้าราชการการเมือง ให้ถือว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นประพฤติปฏิบัติไม่เป็นไปตามคุณธรรมและจริยธรรมและให้ดำเนินการตามระเบียบที่นายกรัฐมนตรีกำหนด โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีว่าด้วยมาตรฐานทางคุณธรรม และจริยธรรมของข้าราชการการเมือง

(2) ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นข้าราชการประเภทอื่น นอกจาก (1) หรือพนักงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือพนักงานของรัฐวิสาหกิจ ให้ถือว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิดทางวินัยและให้ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่ดำเนินการให้มีการลงโทษทางวินัยเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้น

7. หน้าที่ของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

(1) ตลอดจนและให้คำแนะนำในการปฏิบัติตามระเบียบนี้ แก่หน่วยงานของรัฐ

(2) ในกรณีที่มีผู้ร้องเรียนต่อสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ปฏิบัติ

หน้าที่ในการให้ของขวัญหรือรับของขวัญฝ่าฝืนระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการ ให้หรือรับของขวัญของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. 2544 สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีแจ้งไปยังผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นเพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้

8. การเสริมสร้างทัศนคติและค่านิยม

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการ ให้หรือรับของขวัญของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. 2544

กำหนดไว้ว่า การเสริมสร้างให้เกิดทัศนคติและค่านิยมในการแสดงความยินดี การแสดงความปรารถนาดี การแสดงการต้อนรับ หรือการแสดงความเสียใจนั้น อาจแยกพิจารณาออกได้เป็น 2 ส่วน ดังนี้

(1) กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐให้แสดงออกโดยใช้บัตรอวยพร การลงนามในสมุดอวยพร หรือใช้บัตรแสดงความเสียใจแทนการให้ของขวัญ

(2) กรณีผู้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง แนะนำ หรือกำหนดมาตรการลงโทษที่จะพัฒนาทัศนคติ จิตสำนึก และพฤติกรรมของผู้อยู่ในบังคับบัญชาให้เป็นไปในแนวทางประหยัด

9. อาชญากรรม

หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามประกาศ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด โดยธรรมชาติของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. 2543 ให้ใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐมาแล้วไม่ถึงสองปีด้วย

ศูนย์ประสานราชการใสสะอาด

กรมควบคุมโรค

22 สิงหาคม 48